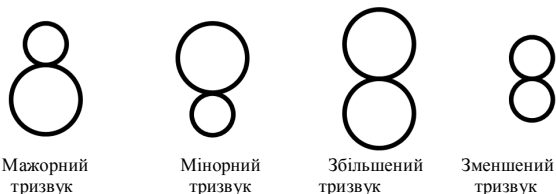

уроках сольфеджіо. Нескладному акомпаніментові можна навчити учня при необхідності транспонувати твір.

При транспонуванні варто, щоб учні могли швидко побудувати тризвук або його обернення, а для цього вони повинні чітко уявляти його інтервальну побудову. Практика доводить, що це запам'ятовується за наступною схемою:

Мажорний тризвук

Мінорний тризвук

Збільшений тризвук

Зменшений тризвук

Маленьке коло – мала терція, велике – велика терція. Відповідно до малюнку нескладно будувати тризвуки вгору, вниз, а структура тризвуків зорово запам'ятовується.

Однією із перших методи транспонування нотного матеріалу почала досліджувати О. Рафалович. Запропонована нею система транспонування пов'язана із процесом розвитку музичного слуху й мислення учнів. Дослідниця пропонує два методи розвитку навичок транспонування – на слух і по нотах. «У першому випадку відбувається активізація контролю над свідомістю, що сприяє повному засвоєнню нотного тексту, а використання другого методу авторка називає найрадикальнішим засобом розвитку музичного слуху, пам'яті, уваги, навичок читання нот з листа і навіть техніки гри» [2, с. 14].

Акомпанування співакові уважається творчою формою роботи, яка подобається дітям. Варто, щоб учень також сам міг заспівати пісню під власний супровід. Необхідно навчити його співати «про себе» разом зі співаком, стежити за його партією, грамотно виконувати супровід. Варто також навчити учня виразно виконувати прелюдію і постлюдію, зменшити звучання, коли починає звучати голос, не перебивати його. Такі ансамблі складаються з учнів фортепіанного та хорового відділів, а також вокалістів-ілюстраторів та викладачів.

Камерний ансамбль не розв'язує всіх піаністичних завдань, але він привчає слухати

партнера, відчувати його, отримувати задоволення від самого процесу гри, створюючи певний музично-художній образ.

Педагогу варто дотримуватися принципів підбору репертуару.

У програмі повинні бути твори, для оволодіння яких учневі потрібно докласти певних зусиль. Але поряд з ними в програмі мають бути п'єси для розвитку певних музично-творчих здібностей.

Висновки. Викладений матеріал не висвітлює вирішення всіх проблем, але пропонує деякі конкретні шляхи їхнього подолання. Розвиток учня-піаніста повинен бути комплексним. Ансамбль на уроках фортепіано – не тільки мета, але й засіб її досягнення. Створення номінацій «Камерний ансамбль». «Акомпанемент» у різноманітних конкурсах виконавчої майстерності буде сприяти рішенню проблем: викладачі активніше почнуть використовувати в роботі твори відповідного напрямку.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Крючков Н.А. Искусство аккомпанемента как предмет обучения / Н.А. Крючков. – Л.: Музгиз, 1961. – 72 с.
2. Рафалович О.В. Транспонирование в классе фортепиано / О.В. Рафалович. – Л.: Музгиз, 1963. – 36 с.
3. Рогова Е.И. Загальна психологія / Е.И. Рогова. – К.: Наукова думка, 1989. – 334 с. Смирнов М.А. Эмоциональный мир музыки / М.А. Смирнов. – М.: Музыка, 1990. – 320 с.
4. Шендерович Е.М. О преодолении пианистических трудностей в клавирах: советы аккомпаниатора / Е.М. Шендерович. – [изд. 2-е, испр. и доп.] – М.: Музыка, 1987. – 60 с.

BIBLIOGRAFIYA

1. Kryuchov N.A. Iskusstvo akkompáneménta kak predmet obucheníya // N.A. Kryuchov. – L. Muzgiz 1961. – 72 s.
2. Rafalovich O.V. Transponirovanie v klasse fortepiano // O.V. Rafalovich. – L. Muzgiz 1963. – 36 s.
3. Rogova E. I. Zagalna psichologiya. – K.: Naukova dumka, 1989. – 334 s.
4. Smirnov M.A. Emocionalnij mir muziki. – M.: Muzika 1990. – 320 s.
5. Shenderovich E.M. O preodolnii pianisticheskikh trudnostei v klavirakh coveti akkompánatora. – M.: Muzika, 1987. – 60 s.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Полевина Ольга Миколаївна – викладач фортепіано, директор Кіровоградської музичної школи №4.

Наукові інтереси: методика викладання гри на фортепіано.

УДК 174:37.091.12.011.3-051

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наталія ПРУС (Харків)

Постановка проблеми. Нові підходи до розвитку освіти зумовлюють появу нових вимог до професійної підготовки фахівців. За таких

умов підвищуються вимоги до представника педагогічної професії, ефективність діяльності якого залежить від його позитивного

професійного іміджу. Адже імідж викладача – це не тільки його зовнішній вигляд, це інтегральна характеристика, що включає професійні якості (високий професіоналізм, педагогічну культуру, інноваційність, комунікативність, здатність швидко реагувати в різних нестандартних ситуаціях, уміння створювати позитивний настрій, вмотивувати) та внутрішні індивідуальні якості (внутрішня філософія, особистісна система цінностей, особливості мислення, вчинків, дій). Отже, стає очевидним, що основним знаряддям праці майбутнього педагога є його власна персона, а правильно сформований позитивний професійний імідж сприяє успішній побудові навчального процесу. У зв'язку з цим все більшої актуальності набуває проблема визначення ефективних педагогічних умов, що забезпечують формування професійного іміджу майбутнього викладача вищого навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення наукової літератури щодо питання організації педагогічних умов у навчальному процесі свідчить про те, що сучасні науковці (В. Манько, М. Сперанська-Скарга, К. Атаманська, В. Андрєєв, Ю. Дзязевич, Т. Камініна, Л. Донська, В. Купцова, Н. Тарасенко, С. Маскалякова, Н. Савченко, А. Алексюк) ґрунтовно досліджують проблему професійного становлення майбутнього фахівця, професійній підготовці майбутнього фахівця присвячені дослідження І. Зазюна, О. Коваленко, П. Підкасистого, шляхи формування професійної компетентності вивчали Є. Бондаревська, В. Сластенин, Н. Матяш. Незважаючи на значну увагу, що приділяють науковці дослідженню організаційно-педагогічних умов побудови професійного іміджу майбутніх фахівців, поза увагою залишається визначення та організація педагогічних умов формування саме професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови.

Мета статті: окреслення організаційно-педагогічних умов формування професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Приймаючи до уваги той факт, що імідж майбутнього спеціаліста є інтегральною характеристикою, яка складається з зовнішніх, внутрішніх, особистісних, індивідуальних та професійних якостей, стає необхідним виділити низку педагогічних умов, які сприятимуть ефективній побудові саме позитивного професійного іміджу.

У сучасних дослідженнях існують різні підходи щодо визначення даного концепту. Так, у Великому тлумачному словникові умови трактуються як «необхідні обставини, особливості реальної дійсності, які уможливають здійснення, створення, утворення чого-небудь,

або сприяють чомусь» [2, с. 1295]. Філософський енциклопедичний словник під терміном умова розуміє «те, від чого залежить дещо інше (що обумовлюється); істотний компонент комплексу об'єктів (речей, їхнього стану, взаємодій), за наявності якого з необхідністю виходить існування поданого об'єкту. Сукупність конкретних умов поданого об'єкту формує середу його протікання, від якої залежить дія законів природи та суспільства» [7, с. 707–708]. Академічний тлумачний словник української мови трактує поняття умова як «необхідну обставину, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь» [5, с. 441]. Таким чином, з наведених дефініцій стає очевидним, що поняття «умова» є досить широким та охоплює цілий спектр факторів і обставин, що впливають на існування певного об'єкту, речей, визначають їхні властивості, формують середовище їхнього існування або уможливають створення певних об'єктів, речей, правил. Багатозначність та міждисциплінарний аспект даного терміну обумовлює його функціонування в різних науках. Так, в рамках педагогічної дисципліни питання формування умов розглядається в дослідженнях багатьох науковців. Адже саме правильно організовані педагогічні умови продуктивно впливають на ефективність побудови освітнього процесу, допомагаючи вирішити певні навчально-виховні завдання та отримати бажаний позитивний результат. Як показує проведений аналіз визначень, поняття «педагогічні умови» розглядається з точки зору трьох основних контекстів. *По-перше*, педагогічні умови розуміються як обставини, що забезпечують процес розвитку педагогічних явищ та впливають на досягнення поставлених навчально-педагогічних цілей. *По-друге*, педагогічні умови виступають як сукупність об'єктивних можливостей методів, форм, змісту, матеріальної бази, які сприяють вирішенню педагогічних завдань. *По-третє*, педагогічні умови визначаються як чинники, від яких залежить процес досягнення мети та ефективність функціонування педагогічної системи. Підводячи підсумок, можемо зробити висновок що: педагогічні умови є складовим елементом педагогічної системи; педагогічні умови мають чітку направленість, бо створюються з метою вирішення певних педагогічних завдань; педагогічні умови є результатом цілеспрямованого, ретельного відбору, адже покликані сприяти розвитку навчально-виховного процесу та ефективності функціонування педагогічної системи; в структурі педагогічних умов виділяють зовнішні (місце навчання, атмосфера, приміщення, стосунки з педагогом, клімат) та внутрішні (особистісні почуття, стан

здоров'я, внутрішня настроєність, особливості характеру, мотивація, навички, вміння).

З огляду на те, що умови свідомо створюються для забезпечення успішності формування професійно-педагогічного іміджу та виступають важливим показником результативності даного процесу, М. Сперанська-Скарга стверджує, що «умови не обмежуються тільки обов'язками, а формування іміджу педагога залежить також від підготовленого середовища, суб'єктивних, об'єктивних, зовнішніх та внутрішніх характеристик». Дослідниця виділяє наступні умови, які, на її думку, сприятимуть ефективному формуванню професійного іміджу майбутнього педагога-філолога:

- сформованість мотиваційного компоненту професійної компетентності майбутнього фахівця, що охоплює комплекс зусиль, пов'язаних з усвідомленням необхідності формування власного позитивного іміджу, з розвитком інтересу до власної особистості та навколишнього світу, підвищенням самооцінки та створенням «Я-концепції»;

- відповідність змісту освітнього процесу задачам формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх вчителів-філологів, що передбачає включення системи іміджформуючих заходів у навчально-виховний процес;

- дотримання принципу системності в процесі формування та корекції професійно-педагогічного іміджу фахівців та принципу різноманітності у відборі форм та методів роботи з формування та корекції професійного іміджу;

- активізація суб'єкта в процесі формування професійно-педагогічного іміджу, яка передбачає активність майбутнього фахівця в процесі формування власного іміджу, оволодіння навичками самопізнання, самовдосконалення, самоіміджування та проектування ефективного іміджу [6].

На думку К. Атаманської, що вивчала формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога, саме педагогічні умови сприяють ефективності вирішенню поставленого завдання. Так, дослідниця виділяє такі педагогічні умови:

- формування мотиваційно-ціннісної спрямованості студентів на діяльність щодо створення професійного іміджу та розвитку власної особистості;

- створення відповідного навчального середовища у ВНЗ та організація педагогічного процесу на основі особистісної зорієнтованості навчально-виховної взаємодії для забезпечення процесу формування професійного іміджу студентів;

- включення студентів у рефлексивний моніторинг, предметом якого є сформованість

професійного іміджу майбутнього соціального педагога [1, с. 199]

Ю. Дзядевич, вивчаючи формування професійного іміджу студентів, вважає, що в навчально-виховний процес необхідно включати наступні педагогічні умови:

- забезпечення позитивної мотивації щодо формування професійного іміджу та потреби в саморозвитку та самовдосконаленні;

- наповнення змісту професійної підготовки системою науково-теоретичних знань про сутність і значущість професійного іміджу;

- упровадження в навчально-виховний процес традиційних та інноваційних методів та форм роботи, що сприяють формуванню професійного іміджу студентів [3].

Спираючись на наукові здобутки різних дослідників та приймаючи до уваги власний досвід педагогічної роботи, Н. Савченко розширює список та пропонує п'ять педагогічних умов формування професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи:

- створення контекстно-рефлексивного середовища у процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін для активізації спрямованості майбутніх учителів на формування професійного іміджу та рефлексивної позиції;

- інтеграція змісту психолого-педагогічних дисциплін та іміджелогії з метою оволодіння когнітивними компонентами готовності до формування професійного іміджу;

- використання у процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін методів активної освітньої взаємодії як інструментів ефективного засвоєння умінь та навичок іміджетворчої діяльності;

- проектування майбутніми учителями індивідуальної траєкторії формування професійного іміджу на основі коучингової технології;

- управління процесом формування професійного іміджу майбутнього учителя початкової школи, що передбачає діагностичний супровід на критеріальній основі [4].

Таким чином, аналіз наукової літератури щодо організації педагогічних умов ефективного формування професійного іміджу майбутнього фахівця показує, що основним чинником успішності процесу стає мотиваційна спрямованість студентів на усвідомлення необхідності побудови позитивного образу та здатність до постійної рефлексивної діяльності. Зокрема майбутні фахівці повинні володіти прийомами самопізнання, самооцінки та самодіагностики власної особистості. Адже «...викладання сприймається як професія, що потребує постійного критичного та рефлексивного відношення» [8, с. 104]. Наступним не менш важливим чинником є

ознайомлення студентів з теоретичною базою педагогічної іміджології та основними засадами формування індивідуального професійного іміджу, тобто організація змісту навчального процесу з урахуванням завдань професійного розвитку майбутнього фахівця шляхом введення теоретичних та практичних основ іміджології як науки про формування власного індивідуального та професійного позитивного іміджу. Так, спираючись на педагогічні дослідження щодо проблеми та умов формування професійного іміджу студента та педагога, виходячи зі специфіки роботи викладача іноземних мов, його ролі в навчально-виховному процесі, ми можемо визначити педагогічні умови, що матимуть вплив на ефективне формування його професійного іміджу:

- формування мотиваційної спрямованості на усвідомлення необхідності створення позитивного іміджу;

- введення в навчальну програму підготовки магістрів спеціального курсу «Професійний імідж викладача іноземної мови»;

- добір та упровадження в навчально-виховний процес різноманітних методів та форм роботи, що сприятимуть формуванню професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови;

- організація сприятливого навчально-виховного процесу, спрямованого на активізацію майбутніх викладачів щодо оволодіння навичками самопізнання та самовдосконалення з метою проектування та формування ефективного професійного іміджу.

Висновки. Аналіз наукової літератури засвідчив той факт, що реалізація організаційно-педагогічних умов стає необхідним чинником, який уможливило ефективність та успішність процесу формування професійного позитивного іміджу майбутнього викладача іноземних мов. Подальше дослідження вважаємо за доцільне спрямувати на більш детальне обґрунтування зазначених педагогічних умов та проведення експериментальної перевірки їхньої ефективності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Атаманська К. І. Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутнього соціального педагога / К. І. Атаманська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – № 4(38). – С. 196–202.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад і голов.ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.

3. Дзяевич Ю. В. Педагогічні умови формування професійного іміджу у студентів мистецьких спеціальностей : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Юлія Володимирівна Дзяевич. – Херсон, 2012. – 323 с.

4. Савченко Н. Імідж сучасного вчителя: актуальність та перспективи наукових розвідок / Н. Савченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші]. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – Випуск 3. – С. 174–180.

5. Словник української мови: в 11 томах. – Том 10, 1979. с. 441 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/dumka>

6. Сперанська-Скарга М. А. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх учителів філологічних спеціальностей у позанавчальній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Марія Андріївна Сперанська-Скарга. – Луганськ, 2011. – 266 с.

7. Философский энциклопедический словарь / [гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов]. – М.: Сов. энцикл., 1983. – 840 с.

8. Martínez Agudo, Juan de Dios Perfil profesional idóneo del profesor de lengua extranjera: creencias del profesorado en formación Revista Latinoamericana de Estudios Educativos (México). – vol. XLI. – núm. 1–2, 2011. – pp. 103–124.

BIBLIOGRAFIYA

1. Atamanska K. I. Pedahohichni umovy formuvannya profesiynoho imidzhu maybutnoho sotsialnoho pedahoha // Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi, 2014. – no 4 (38). – S. 196–202.

2. Dziadevych Yu. V. Pedahohichni umovy formuvannya profesiynoho imidzhu u mystetskykh spetsialnostey: dys. ... kandydat ped. nauk: 13.00.04. – Kherson, 2012. – 323 s.

3. Filososfskij encyklopedicheskij slovar'. – Moskva: Sov. encykl., 1983. – 840 s.

4. Savchenko N. Imidzh suchasnoho vchytelya: aktualnist ta perspektyvy naukovykh rozvidok // Problemy pidgotovky suchasnoho vchytelya: zbirnyk naukovykh prats Umanskooho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny. – Uman, 2011. – Volume 3. – S. 174–180.

5. Slovnyk ukrayinskoyi movy: 11 volumes. – Volume 10, 1979. – 441s. [Available at: <http://sum.in.ua/s/dumka>]

6. Speranska-Skarha M. A. Formuvannya profesiynopedahohichnoho imidzhu maybutnikh uchyteliv filolohichnykh spetsialnostey u poznavchalniy diyalnosti: dys. ... kandydat ped. nauk: spets. – Luhansk, 2011. – 266 s.

7. Velykyy tлумачnyy slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy. – Kyiv: Irpin VTF Perun, 2004. – 1440 s.

8. Martínez Agudo, Juan de Dios Perfil profesional idóneo del profesor de lengua extranjera: creencias del profesorado en formación Revista Latinoamericana de Estudios Educativos (México), – vol. XLI, núm. 1–2.– 2011. – S. 103–124.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Прус Наталія Олексіївна – викладач кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Наукові інтереси: формування професійного іміджу майбутнього викладача іноземної мови.